

לזכר שאל טשרניחובסקי

א

אחדות רבות, אהבה נשנים
האחרונה. כפיך רעשיאדמה החד
הולל בחינה התרבותיים, והפיל
דבם מגדולי מאורותיהם. זה שלם
על סופרים ואמנים בזים הלך
לעיניו לעולמם בשורה אלה אתה.
ואף על פי כן לא נשטט עדין
המכאוב הקיים בלב אהרי מותו
של שאל טשרניחובסקי.

היה זה בעין עזרה כשרהי
מן הספרות העברית החדשה, בכל
אנציה פורניא ולא בלישמן — כי
שונה החדש של איזו ישראל. בעמד
דחתוך במסדיו של ילמה, כי
כין וכוזו בשעתם, כן היו לנו ביש
ליק ומשניחובסקי בחיל השורה
העבירה. ישניהם נתמטטו זה את
זה. ואילולא יצירותיהם שהשאירו
אחריהם לדורות, הספלאים את
מקום היקם, לא היתה בפתחובסקי
זו מחוסת מעמד.

המכאוב עובד ועולם מסנהנו
נוהג עוד לא עלו עשבים על קברו
של שאל טשרניחובסקי וכבר אנו
עומדים ומטפלים בירושתו, בנספיו
היוחניים אשר השאיר לנו, ואולם,
כדי לעשות את הרישימה מוכשרת
להכנס בטאמר לא גדול זה עלינו
ליטול את העיקר, להוציא ממפעלי
היוני העצום רק את המעט, ובראש
וראשון: את תרגומיו, את ה פי
רונה שלו ואת שורתו.
רוב המתרגמים שלנו לא ידעו
שפות היות הרבה, ומעטים מהם
— שפות עתיקות. על פי רוב היו
אלה תרגומים לתרגומים. ולכן רבו
בהם חלקים, המקרה הקלסי קרה
את זמן המתרגמים שלנו, הנראה
לנו עכשיו, בתורנו, בעין „מושך”
בעט קרמון. הלא זהו ר' קלמן
שילמן זכורנו לברכה, את „מסתרי
פיו” של אייזן סי לא קרא מעולם
במקורם, אלא את תרגומם האשר
כינו וגם אישכניות לא ידע על

היינו: בערך ולא בהחלט, במליצה
ולא בדיוק. ורק סלותו הנפלאה של
ד. פרישמן והישפה התכנית שהיתה
מובלעת בדמו כמש, עזרו לו לעבוד
על כל מכשולי הערכים ולעשות את
תרגומיו יקמה אחת כמו במסור...
רק העין הכוחנת דאתה את מעד
ענתיה.
לא כך נהג טשרניחובסקי בתרגו
מיו. עם כל ידיעותיו הבלשניות
היה יושב שבעה נקיים על כל
שידע ידיעה מוחלטת, בשעתו שזיתו
את התרגום הנעלה שלו מ„כת אמר
סרנוסתר” עם המקור ינוכחתי, כי
כל מה שהיה קשה לתרגם היה מבי
ליע בנעימה מליצית והיה נותן במד
קום הקשה מלה שאינה הולמת,
אלא נדרשת לכמה פנים, במונחים
של אכנים טובות, נענים, מתכיות,
היות ועופות ומלבטשם היה קובע, על
פירוש, מלים עבריות שאינן קובעות
אל המטרה, רק את אלו ששצא
סובנות לפניו בתנך ובמשיניות,
ובלבד שלא להשתמש במלים מחוד
דשות, שלא חכב מעולם ולא הכיר
במיומן. בעטיה של עקשנות זו נכד
רד האמתי יודע לצמצם את איבוד

זה עד למגעט מן המגעט, ומימדות
אופייניות מפיהעם איאפשר בכלל
לתרגם באופן ישר, אלא בעקיפין.
זכורני, בשנת תרס”א באודיסה
היה הדבר, הסבא ר' מגדלי מו”ס
נתקשה בתרגום ספרו הירוע „פיש”
קע דער קרומע” ל„ספר הקבצים”
עברית. כיון שהגיע לפסוק: „אז
דו וועסט קריגען א מויד וועט דאס
געחן ווי א מומר”. עמד ולא ידע
לתרגם, שני ימים קמט את מצחו
הגבוה, עד אשר מצא את המכוש
ותרגם כך: „אם הניעה בתולה
לידך אל להמיצנה...” בפסוק זה
בלבד אפשר לראות דוגמא מאט
נותו של מתרגם אמתי.
על מדובה זו של תרגום אמנותי
מדויק ושאנו מדויק, דיליטנטי
במקצת ישבו שאל טשרניחובסקי
וד. פרישמן במוסקבה, אחרי מלך
חסת העולם הראשונה, אין אני
זוכר עכשיו אם זה היה פרקו הראי
הממת... אבל הענין נמדי כפי טוב.
פרישמן לא ניש עוד לתרגם אח
יחד הפיקים של „איליאס”, מפני
שלא ידע את לשון המקור. עשה

קיום אלו האחרונים להחיות יתרה
ולבירור משנה. ספרים נשכחים
ובתבירוד מיובשים תרי הם כפלומה
זו של דם, שמשמששים בה עכשיו
בימי המלחמה לתחית פצועים אנו
שים, לרענן עורקיבשר שנתרוקנו
ולחדפיק לב חלש, ודי לתת על
הפלומה, היבשה למראה מים מוגד

מה הוא תרגום בכלל? יש אומד
רים שזהו עירוי דם חדש מספרות
אחת אל השניה. וספרות דלתרדם,
ספרות של תחיה, העושה מאמץ רב
כדי לקום לתחיה, זקוקה לדם חדש
יותר מספרות שבעה, כבדתרדם
ורבת קוראים ויוצרים. במישג זה
אפשר להשתמש גם בנוגע העבורתם
של מקוצינרדסים. היינו: ביחס
למפרשו ספרים ומוציאי מגילות,
ינישבהו במשך הדורות, או שנגנו
כתבירוד בכתי העקה. אף זו היא
העברתרדם לספרות. בעירוי זה עסי
הר”ר שמעון ברעשטיין, היושב
אתנו בארצות הברית, אבל אם
נשוח את האחריות של ה„מקוצים”
עם זו של המתרגמים נמצא, כי של
המתרגמים גדולה יותר, לפיכך זקדי

ב

ללי, המוכשר לכל.

אני מביא בפני את הטעם הזה, כדי להבדיל בין הרגום טועל ובין הרגום שאינו טועל. הרגום דע שאינו מתאים בתאי המונים אל הטעם המועיל לו, לא דע שאינו מעטף את דבר ההרגום ואינו מדיד בו, אלא גורם להטיל בו לפאון טוהר ונטיה כפולה, שהומן כהלה. ותרד גם זהו הרב-האחרות לטעם מהו? ובניסח לטעם הלגיטימי שהקדמה כשר יש דוגמה רבים, כמו שפתנו שלנו, שבה תולה בלוגיקה המהומה, שלא היו כלל במציאות עם העקרה, וכן מיטף זה שנתחברותם בין תקופת-החיה אהת לשונה, הרגום שבוה הוא כעין בילון של היום נודע לתוך עורקים בלים ולתוך לבלאומי דופס בדפיון. הרגום ישבוה הוא ערמי של הצלה, רוחה, מהלימה, פריחה הדשה.

בפעם בפעם באחד נניש שאולי טשדני-הובסקי אל מלאכת הרגום זה או אחר, היה גם בלשונו גם הושר גם דומא. כוונותיה מנהלת שטשו

לו ידועותיו תרבות, ובה חקר החילה. אם יתאמו האי שפה לו עינת זו אל שפתנו העברית. הן המקור נניש חסיד ולא אל הרגום משל הרגום, כלכד אולי — ב"עלי לוח בלנטיש", שמקורן בחביהית דות. במקור היתה חסיד את החי אים והתאים את טפוחים המיוחדים אל הדם העברי. ערמי ישר הוא, אכדו במקעה. אבל מרעון, מדקמה היה הוא בא ואל תוך דקמה היה הוא הולך, ובקראך בשום לב את הרגום זה או אחר משלנו, יש לך הנסחון, שאין כאן שום טשטוש עונה של המקור, אין ערכים מסוי פקים עם בוגיזתן נשטעים לבמה פנים, אלא כוח אמנותי מתמיד יש כאן, קליעה אל המטרה. ההשוואה עם המקור אינה אכזבה, אלא מנביח זה היא את רועשי-האחרות והטעם הטוב של הסתגום.

ישנה ארובה של תרגומי-החור, יעירות עמים בלבוש עברי עוברת יעירות עמים בלבוש עברי עוברת לפ נינה. הנה, "היאואחה" הלונגפילו עם

פום הפינו, "קליולה" עם זרתו הפיגטית ועם ערפלי יאורות הצפון ויערותיו. הנה, "איליאס" ו"אודי" סיה" להזמר, עם עלילותיהם הנשי נבות ועם הטעור האדריכלי שלתם, הנה, "דיניקה שועל" — לניתח וחנה, "בילנטיש" עם דוח-שם הקד דומה, הערטיילאית, אשר מצאה את תוקנה בלרגום זה... מה רבים הירדשי-השפה, הגוונים והצורות! ומה רב הדרך בין תרגומי המסור פקים של פסה קפלו משל שמעון פרוג, כלפני ארבעים וחמש שנים*) ובין אלה של משורר נערץ בשאול טשדני-הובסקי! שם — כן-כפר ישר אה את המלך. וכאן המלך בכבודו ובצעמו. אתה מעביר לו ואיך מאד מין למדאה עיניך: קפיצת דרך שבונו מה שאצל אומות העולם ביוכלים רבים — בספרות העברית החדשה בפתות מיובל אהד. ולמי אנו חייבים תודה וישר אם לא לקור סם זה, אשר הלך מאתנו?

(עוד יבוא)

י. שניאור

לזכר שאול טשרניחובסקי

3

אנו עוברים בטיסה אחת אל הצצה השניה ביצירתו של שאול טשרניחובסקי, אל הפרוזה המקורית שלו, אבל על זו לא נתעכב אלא רגעים מועטים, הטעם פשוט: טשרניחובסקי לא הצטיין בה, לא בענין סק, לא בסגנון, ולא בציוניות יתר רה. הפרוזה שלו קרובה אל הפיליטון ואל השיחה הסיפורית, זו קלת העינין ורבת-הרמז, שהחלצה רבה בה על המאורע, אין בפרוזה שלו אפילו סגנון טשרניחובסקאי מיוחד זה שמובלט בשיירתו המקורית והתרנגיטית, הספוג דרמטיות, אשר ביק עינת לו וקשה לחקות אותו... ראייה לדבר: לש. טשרניחובסקי המשוך רך אין הלמידים, בית-ספר ספרותי לא הקים, לא כמנדלי המספר ולא סח, נ. ביאליק המיטן. בדרך הספור קרוב טשרניחובסקי לשלום-עליכם, ובסגנונו זגרוזאי רואים אנו בהוש את השפעתו של מנדלי סבא. אפשר למשש את יסודות אלו בימים ממש. מובן מאלי, כי נושאי ספוריו, כשהם לעצמם, רהוקים מרחק רב מנושאותם של הסופרים שקראתי בשם. נושאי הספרדים של טשרניחובסקי לקוחים על פי רוב מחייו הפרטיים, בחור רופא ובחור נודד וכתול פקיד בצבא הרוסי — בימי שלום ומלחמה. אבל למרות החומר המצוי, הפגישות המפתיעות —

מכלל זכרונות לא יצאה פרוזה זו מעולם, לא תוכן גדוש ולא אדריכליות היצונית, לא כסיס ועומות בנאות, כי אם רשימה המצטרפת לרשימה לזכרון. אולם הטא נהטא לזכר המשורר, אם לא נעריך את ההן המיוחד, את טוביהלב והנעימה הידידותית השפוכים על כל המאורעות הללו, מין ילדות עם קלות-מאירה ושמתת-היים מעורים כאן יהדיו, אפילו המ' ידגות שלו מלכת... אמנם כל היה סודות יקרי-הערך - הללו מתגלים בבחישלנה באידיליותו המקוריות אשר עליהן עוד נדבר, שם מסוד זהרם ומשם הם שולחים קרנים מאירות אל הפרוזה... בזה אני רוצה להטעים כי המחפש אחרי היסודות, שמהם יגד כוהו האפי של שאול טשרניחובסקי עליו לעבור גם על הפרוזה שלו, אעפ"י שאותה כתב כפי הנראה, דרך אנב, לפי שפרוזה זו, ביתד עם סגנוני המיוחד כשיר הם הם שנתנו לו את הסיני תזה של האידיליות, והוא הראשון שהכניס צורה זו אל הספרות העברית החדשה. הזכרתי כאן את סגנונו המיוחד של טשרניחובסקי, אשר שימש יסוד גם באידיליות שלו ועלי להוסיף, כי בראשית דרכו השירית היה סגנון זה קשה ומלא התהתיכטוני, אם כי לא הסרו בהם טועוועיו של

פילג נצרה אל שירה זו את ירושתו של י. גורדון ואת תקופתה הראשונה של יצירת ה.נ. ביאליק? אותה שירה אפשר להשוות עם סטודיה של ימי-הבינים, אפולגית הלונות-חצים טרוזים עם זגוגיות מגונגת דבוקת זו לזו ברצועות-עופרת — בנוסה אתם הדורות. עם כל כובדם ואבקם, האור נופל תמיד מתוך צוהר פתוח למחצה ובאלכסון ונותן לכל הרהיטם הקרדים ולכל החפצים האלה של סת-כת, הארת של גחשת מוצחבת, בטעם ריטברנדט, לכל שרטוטי תחיים וחדוממים, הנמצאים בשדה הצויר והצויר העושה בו. האויר צר והצללים רבים, ששון-חיים מוצע והרבה כובד-לב ורוח נמוכה, הניגיות רכה והירגת נעורים מצומצמת, יצירה כזאת היתה זו של י.ל.נ. שהיתה סוקדשת כמעט כולה למלחמה על האדוקים ועם הקפאון של החיים והדת ברחובי היהודים שבזמנו, לא טובה ולא עליזה מוז היתה שירתו של ביאליק בתקופה הראשונה, אף על פי שצודה כבר קדימה בכל מה שנוגע לסגנון, לקליטת-צבעים וצירופי-מלים חדשים. סיום היגלות שירת ביאליק ועד שנת תרס"א היתה שירה זו שקועה רובה בקינות, סך כון חדש ותוכן ישן, קינותיו של "המתמיד", קינות "לפני ארון הספרים", קינות "על סף בית המדרש", קינות ו"דמעות נאמנות" בני-קר, קינות לאנחות ב"תשובתו".

קינות הנפש הרעוצה והשפלת ערך עצמו של המשכיל היוצא אל "הש"ת" מבכה את מולו ומזל ישראל ומחטט בפצעים, תחת ליהנות מלא העין והריאה מן היופי המתגלה, הרוח והנושבת, הצבעים המלבלבים ולקבל את כל השפע כמו שהוא, בלי פלפול, שירה שכזו ודומה לה, עם כל הלכביות, עומק הרגש ועוז-הביטוי השקועים בה — ריה המ' טודיה המחובת, שלא נתאורת דר' רות שלמים, צולה ממנה, שפל רוח ורצוין-נפשי-אתה שב תמיד מ"שדה" שכוה, כמו מ"בית המדרש הי"שן..."

עד שבא טשרניחובסקי כ"חזיר נות ומנגינות" שלו, ביהוד בקובץ השני של מנגינות אלו, ושהוד את השירה העברית מבית מדרשה הישן וגם הוציאת לאויר העולם, לא היתה תופעה אחת בכריאה, שנתעה אליה בנדודי נעוריו, פני-שת חברים ונשים, תיורים בדרום-אשכנז ושוייצרנה, שלא שימש לו נושא לפואימותיו ומטיב לשיריו; שרשרת הריהשלא באופק השמים, כתיקהול בנקרת הרים, נאוה מדי-לסברג, פסל-אפולו שבו-זרועות בבית-אוסף, הרבות היכל על ראש הר, כל זה נאסף ונטווה ונהרז כרעיון השירתי וברקמות שורות הקצב, כל זה נזרק, בעליצות קונדם אל צוהר הסטודיה של השירה העברית, ירושת אד"ם הכהן ויהודה ליב גורדון, מקום שידו תמיד צללי העבר ורחף אבק דורות קודמים;

ובניהם משורר כחמה עליון מתלבט ומבכה ואינו מוצא את תיקונו — צעיר היוור משיבת ואלוזין האחד רונה, תיים נחמן ביאליק שמו. אותה שעה נזכר יוצר "המתמיד" כחדר עבודתו האפולולי שב"אודיסה, כי יש לו איזה מקור-זוהר נשבת, אשר כיסה ספרים ספרים; ביודעים וללא יודעים, וזנהה... אז ירים את מטה הקסם שלו, מטה הסגנון המתנוצץ בעשרו, הרים, הכה וניצת, האור הסגור אצלו מימי ילדותו התפרץ כמורקה רכת-צבעים, בפואימה "זוהר" שלו זנקה-וטפטפה מ"פתחת החלון"; התגלתה לבן ב"שירי ההורה" שלו הראשונים והאחרונים, התנצנצה ב"מתי מד"בד", מן הברכה השוקטה, ושלחה לשונות להבה מ"מגילת האש". הספרות העברית החדשה הוצפה פתאום אור גדול, זיו גנוז, שלא ידעה מימי "ברכי נפשי" ו"שיר השירים". רוחות חדשות התעוררו נשבו חמות ומחלימות, נשאו על אברותן זרע כשרונות חדשים, נשאו ופזר את הזרע בארצות הגזר לה ובארץ ישראל.

מתוך טיכה זו נדד עכשיו אל מסגת יצירותיו של ש. טש, אל האידיליות שלו, כבר אמרתי לעיל, כי את בארה הראשון הפר הוא בספרוהכנ, ואם תאמר חידוש אין כאן, שהרי כבר הזכרנו ב"מלחמת העכברים עם הצפרדעים" להומרוס, אצל לונגוס "דפנים ובלויה" ובר"הרמן ודגיותאה" לגיתה, נשיב

את זה שענה קולומכוס לבעל דבכו, כשהעמיד לו את הביצה המגולגלת בהכאה אחת ובשכירת הקליפה על השולחן, זכה וקנה 'צולמו מי שער שה זאת ראשונה. ואין שום עדר עזר על דין זה בטענה שרופה: "אילו כך הרי אף אני יוכל היותי..." כל הנכלים הרוחניים, כל הצורות הספרותיות וכל הסגנונים מוטלים הפקר בעולם היצירה, ומקורי הוא זה, הבא ראשונה ומושך ולוקח ומד צרה בכור בית היוצר שלו, הסינים נשרפים, העשן מתפזר והחב הטוב נשאר ונוצץ בקרקע הכלי, עושר זה עשה לנו טשרניחובסקי דבר שונה ומסנו לקח ונתעשרו גם שמעונוביז וגם פוכמן וצעירים מהם.

ואם תרצו — גם ירדנו י. י. שורץ, יוצרה של "קנטוס באודית מדוברת, קבל את תורת האידיליה מטשרניחובסקי העברי. עד היום לא עמדו באמריקה היהודית על הברכה שהכניס י. י. שורץ זה באפוס שלו אל הספרות האודית החדשה, כמו שלא עמדו על מקורה... זכרו נא את הידיעה הגדולה והג' אמנה, אשר גולל לפנינו י. י. שורץ! רוח קדומים ורוחת קרקע בתולה נושבים על מרחבי פריציות פנטוקי ומנענעים את עשבי הכלתה. גרעין יהודי צנום, שנתעה מעירת ליטת רחוקה, מטלטל שם עם ציוד מרבילתו על שכמו הכפוף, נקודת אחיזה מבקש הוא בארץ זו ואינו מוצא, בחצרותיהם של אבריקנטוקי

הוא מוכר מיני סדקית, מסתפק במשכורת-פירוטה. מתפלל ושובר רעבונו בבלבבים צלוי, בהדרית לחם וראש בצל, ושוב הוא חוזר מיד פלל, לתמהון היינקים הרואים במי הזה, כל זה עושה היהודי הנתעה בענווה ובכיבוש-היצר, בשעה שה גויים מסביבו אובלים ווללים, והד שומן ניגר להם על זקנם, לאט, לאט משתרש המסכן בארץ החדשה, מביא מעבר לים את הליטאות שלו, עם סנורות-השבת של נחושת צהובה, יהדיו עובדים הוא, הוא בהצל והיא בחדר הילדים ובמטבח ומקומים דור חדש, בנים ובנות רוחשים מסביבם, דור צעיר אמריקאי, אשר עול תורה לא ידע וגם פים והולכים מסתעפים ורבים, נכ"דים מתאבדים בכנות השכנים הד רים, זכוח החיים היהודי בעינו עד מד... יצירה אמריקאית זו, אני חור זר ואופר, היא אחת היצירות היוי תר מוצלחות שנתנה לנו אמריקה האודישאות, אבל הציגורות יטו מובילים אל המקור העברי של י. י. שורץ הוא אחד מסקודיריו ומד תרגמיו, אל שאול טשרניחובסקי מובילה היא, ואני תפילה כי תהונם זו לעברית על ידי המשורר עצמו, או על ידי חברי, רק בדרך זו השוב אל מולדתה, אשר משם באה אל הארץ החדשה.

ז. שניאור (סוף יבא)

האידיליות לשאול משרניחובסקי

האידיליה הראשונה של טשרניחובסקי מופיעה, זכורני, כ"השקנה" בעריכתו של ד"ר יוסף קלוזנר. "לביבות מבושלות", היה שמה. העורך נתפעל כדרכו מאז, מכל מה שהגיש לו טשרניחובסקי להדפסה, כלי הברזל אבל ה. נ. ביאליק, שבא לאחר הדפסה זו לוארשה עקב קצת את שפתו ופסק שגוה פיליטון כתוב בהרזים ולא מוצלח ביותר... אליבא דאמת, אם נגשים אנו אל אידיליה ראשונה זו באמה ספרדית ובלו שום משה פנים — עלינו להודות, כי אידיליה ראשונה זו לא עלתה יפה לא בתבנה ולא באופן הרצאתה. בראש וראשון — מפני שאין שם מאורעות מתקשרים זה לזה כות, אלא הכל עובר בראש הזקנה דבורה; דיינו: בזכרונה. כל המלאך כות הקשורות בעשית לביבות, החל מלישה בצקן ועד בישולן — עובי רות כאן לעינינו, וזהו החומר היסודי, המוכיח שאידיליה אבל הזכרונות המופיעים בלי הכרת הני יוגי, עם כל מלאכה ומלאכה, אינם מצטרפים לרקמה אחת. הזקנה לשה את הצק וזוכרת, מלכת וזוכרת, מפטמה את הליביות לבינה וזוכרת, מטילה אותן לירותיהם ושוב זוכרת, וכך עד סוף סיפוריה המעשה, ומה שמצפא ביותר; תמיד היא נזכרת באותו מקום גופא, שנפסקה קודם לכן עם פעולה חדשה... זהו נוסח שהתמימות הדוקטורית רבה בו על האמנות. אילו היה המסגרת מתחיל בפעולה ציורית וגומר בה — היה

סיפוריה המעשה עובר לעיני הקורא בפועל, היאך בתה של זקנה זו הירי לכת ונדלה עד אשר דבקה במהפ-בנים ועד אשר נאסרה ונשלחה לסי-כיריה. ההיוניות הציורית שבסיפור המעשה היתה מתעלה על ירי כך. סובן, אנו אומרים את זה רק בדרך-משל ואין אנו נותנים שום תכנית לדמיונו של משורר... אבל סיפור ארוך כזה ש"בלביבות המבושלות", העובר בזרון ולא במעשה, אותה-כש לון הוא לעיר ונוסח שנתוישן. נכ-של בנוסח זה גם טורגיניב הרוסי, בתקופת הספרות הרוסית שעברה, והרומן שלו, "סילוני אבוב" יעיד. כשלו זה היה בולט ביהוד בסיפור ריו הבינולים של בן-אבונורה. נקח להינמא את הרומן שלו, "את ואחות לצהר". הכל עובר שם בראשו של הניקור הראשי. הניבור שלו דוכב על הסוס וזוכר. יורד מן הסוס וזר-בר. מדליק אש וזוכר, יושב לנזה וזוכר, וכפעם בפעם, שמעו והשתוממו, הוא נזכר דוקא במקום שעמד בו, לפני עשנתו פעולה זו או אחרת. נראה הדבר, כל פעולות-ביניים אלו לא באו אלא לשינוי התפאורה, כדי שלא לשעמם הלילה את הקורא הנכבד. אבל השעמום אינו מת-נדף...

זהו מה שנוגע לתוכן האידיליה הראשונה לש. טשרניחובסקי. אבל מה שנוגע לסגנון ולהנהיגה — כבר מוקדשת בהם הסינית והנל-כבה של לשון-משורר עם השפעת מנדלי סבא, כאשר נאמר לעיל. כל התחלות קשות. כשיינו הצ וירי של ש. טשרניחובסקי התלקח באידיליה אשר באה לאחר ה"לבו בות המבושלות". הריה — ברלי טעם טעם סעודה זה כיום וכיומיים. כביצה שלוקה השקה נפשו... מיד רואים בבית בחוש את פעולתה השוטפת. כך בכך הם נושאים שנים רבות עברו מיום שהופיעה איר דיליה זו בדפוס, ועד היום לא נוכל לקרוא בה בלי רטטלב. אין קורא עברי שלא שמת את ילדותו ולא יאהבנה: זוכרים אתם את החן המיוחד השפוך על שורותיה הרא-שונות? במה מנגבים הפנים שרטיבו ונמה אין מנגבים? "מנגבים בקש וגבבא, מנגבים בשרוך הנעל, בקצה המפה, בניד שלי עתון מעוך וכו'..." דברי ברלי בוי, ויבדקה האומנת אותו אומרת: באלונטית. והלכה כיבדוכה — זו הגויה המשרתת בבית יהודי ואשר למדה לדבר יהודי רית כאחת משלנו. ואחר פסק הרין, בפנות יבדוכה להגיש חמין לבך טפוחים זה, ברלי בוי מודרו זכור לע גבינפניק, שהתגולל כפינת הבית, ומקלקל את קיבתו. לכאורה מקרה קלי-ערך, מאורע של מהיבך, אבל יש לקרוא ולחזור ולקרוא מה שעשה למאורע זה שאול טשרניחובסקי: ציורי בתי-הכפר שקדוהת-החרף יורדת עליהם... כל בית טיפוס הו, המזכיר את פרצופו של הושב, בהבעת גנו ומשענתו. אור-היום הולך וכבה וגם בעיני ברלי כבה האור. נהייתם הבית פתאום ונתו עגמה האם. שכנה רחמניה יוצאת ושכנה באה, וכל אחת פטפטה לאח מבוערת... ברוך יהיה!

האידיליות הכואת אהרי, ברלי חזקה" הולכות ככל בדרך מלולה. שאלו את ה. נ. ביאליק בשעתו. למה כתב פעמים את "שירי החורף" ולמה שר חמש פעמים על ה"זחר" ועישר את שירי-הגבואה שלו ולא הסתפק בשיר אחד ושנים סבל מין?... לענה ואמר: וכי מה יש כאן להביר, עבדושים שכמות כם? מהמצת נשארה לי במשארית שלי. ואני נותן עליה סים וקמת, איפוא, את הניצה, אשר שימשה זה עתה רפואה, ומפממים בה את ברלי. הבריא המזיק הקטן. ושוב מתמלא הבית שנתעם-הד קול משוכותיו ושעשועיו.

אין אני מעיין בספר שירי משר-ניחובסקי ואין אני מצטט, אלא מר-סר באופן כללי, מה שנשאר בזכר רוני דוקא, בכונה אני עושה זאת, רושם שלא נמתה במשך שנים רבות — סימן טוב הוא ליצירה, תהיה מה שתהיה; תמונת צבעי שמן או ציור ספרותי, ברמיוני אני נושם עוד ברוח-הילדות המנשבת בכל הסיפור השירי הזה והנהגה מן הפשטות הנדיבה השפוכה עליו, השר רה הקצובה, הנזכרת לי פה ושם, אינה אלא מליפה עזו לביטוי וזר-הד לתמונה זו או אחרת, ועם כל זה עצבות רבה עולה ומוצצה בלבן; חבל על היום צנועים אלו שנמחו ילדותי אלה, שרתחו בברלי ובדומים לו בעיירות נידחות וכפרים רחוקים... היכן הם? כעין הדיגוש יש לך, שברלי-בוץ זהו טשרניחובסקי עצמו, כמו שהיה בילדותו, והוא ששמר גץ ילדותו זה עד ימי בגרותו. עד שלקחה לביה-היוצי שלו והלהיבו לאח מבוערת... ברוך יהיה!

אית נזרמכה כאן והגיעה לידי גובה שירתי, שהפתיעה אתך כך את אביה הראשון, את סנדלי מוכר ספרים בכבודו ובעצמו.

זכורני כי מנדלי סבא הרגיש קורבה נפשית לאידיליות שלו, אתרי אשר דן תחילה בראתהים את סגנון נו של המחדש הצעיר בשאר שיריו ופואימנתי. שיה מנדלי את דעו ויש כאן להביר, עבדושים שכמות כם? מהמצת נשארה לי במשארית שלי. ואני נותן עליה סים וקמת, איפוא, את הניצה, אשר שימשה זה עתה רפואה, ומפממים בה את ברלי. הבריא המזיק הקטן. ושוב מתמלא הבית שנתעם-הד קול משוכותיו ושעשועיו.

אין אני מעיין בספר שירי משר-ניחובסקי ואין אני מצטט, אלא מר-סר באופן כללי, מה שנשאר בזכר רוני דוקא, בכונה אני עושה זאת, רושם שלא נמתה במשך שנים רבות — סימן טוב הוא ליצירה, תהיה מה שתהיה; תמונת צבעי שמן או ציור ספרותי, ברמיוני אני נושם עוד ברוח-הילדות המנשבת בכל הסיפור השירי הזה והנהגה מן הפשטות הנדיבה השפוכה עליו, השר רה הקצובה, הנזכרת לי פה ושם, אינה אלא מליפה עזו לביטוי וזר-הד לתמונה זו או אחרת, ועם כל זה עצבות רבה עולה ומוצצה בלבן; חבל על היום צנועים אלו שנמחו ילדותי אלה, שרתחו בברלי ובדומים לו בעיירות נידחות וכפרים רחוקים... היכן הם? כעין הדיגוש יש לך, שברלי-בוץ זהו טשרניחובסקי עצמו, כמו שהיה בילדותו, והוא ששמר גץ ילדותו זה עד ימי בגרותו. עד שלקחה לביה-היוצי שלו והלהיבו לאח מבוערת... ברוך יהיה!

אית נזרמכה כאן והגיעה לידי גובה שירתי, שהפתיעה אתך כך את אביה הראשון, את סנדלי מוכר ספרים בכבודו ובעצמו.

זכורני כי מנדלי סבא הרגיש קורבה נפשית לאידיליות שלו, אתרי אשר דן תחילה בראתהים את סגנון נו של המחדש הצעיר בשאר שיריו ופואימנתי. שיה מנדלי את דעו ויש כאן להביר, עבדושים שכמות כם? מהמצת נשארה לי במשארית שלי. ואני נותן עליה סים וקמת, איפוא, את הניצה, אשר שימשה זה עתה רפואה, ומפממים בה את ברלי. הבריא המזיק הקטן. ושוב מתמלא הבית שנתעם-הד קול משוכותיו ושעשועיו.

אין אני מעיין בספר שירי משר-ניחובסקי ואין אני מצטט, אלא מר-סר באופן כללי, מה שנשאר בזכר רוני דוקא, בכונה אני עושה זאת, רושם שלא נמתה במשך שנים רבות — סימן טוב הוא ליצירה, תהיה מה שתהיה; תמונת צבעי שמן או ציור ספרותי, ברמיוני אני נושם עוד ברוח-הילדות המנשבת בכל הסיפור השירי הזה והנהגה מן הפשטות הנדיבה השפוכה עליו, השר רה הקצובה, הנזכרת לי פה ושם, אינה אלא מליפה עזו לביטוי וזר-הד לתמונה זו או אחרת, ועם כל זה עצבות רבה עולה ומוצצה בלבן; חבל על היום צנועים אלו שנמחו ילדותי אלה, שרתחו בברלי ובדומים לו בעיירות נידחות וכפרים רחוקים... היכן הם? כעין הדיגוש יש לך, שברלי-בוץ זהו טשרניחובסקי עצמו, כמו שהיה בילדותו, והוא ששמר גץ ילדותו זה עד ימי בגרותו. עד שלקחה לביה-היוצי שלו והלהיבו לאח מבוערת... ברוך יהיה!

של אליהו הנביא, המבשר את הגאון לה. זכורני שלאחריו — יום הול וסגנון — בצאת המשולה לדרסו, רץ אהרי-הקטן והרחיק מן העיר. רץ והתחנן לקחת אותו בעגלתו עד... לארץ ישראל, צינה אהותה, חולה וקודה הגשב הבייתה, ומיטתו הקטנה לא ירד עוד... יחד עם הא-סיר, השופר והצובע אנו מקשיבים, בחוסו של קיץ, לקולו הנשבר של האב, ומשתתפים בצערו וחרטתו על בן-הזקונים המור — משאר פעוט ונדרה שלא הובן בחייו...

אין בדעתי להעביר כאן את כל האידיליות שיצר ש. טשרניחובסקי, לא תשבון כללי אני עושה אלא דוגמאות אני מביא. ואחת הרונמך אית המצוינות של צורה ספרותית זו היא האידיליה "מים-שלנו". זהו פרק של עמידה בשורה ענומה, כדי לקבל מעט מים בימיה-הבולשביסמוס הראשונים... אצל ברודז'ינסקי עומדים האזרחים המאוישים ומחכים לתר-דם. שרשרת ארוכה של טיפוסים-אדם וכלים עוברת כאן, נפש נפש וכליה שתביאה אתה. הבינויות ודללים, בקבוקים וקומקומים, פכים וקדרות. הכלי מספר יותר על האדם, האותו בו, מן האדם — על הכלי... רוח היה הכנים טשרניחובסקי בכל פך וככל צפחת. שורה ארוכה של עשי-רות עשרות נאטורמורטים, שרבים מצוירי-דרנו היו יכולים להתקנא ביוצרים.

"מים שלנו" אני קופץ עוד פעם אל האידיליה העצומה, שהיתה לש טשרניחובסקי. כעין שירתי-הברבור שלו. הלא היא "עמא דהבא". אי פים גדול מחיי הדבורים כמזרת, שנעשתה אצל המטורה, בתוך כדי